

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING

1955

Jaar	Melkveehouders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet /eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg
1939		1.566	3.520 / 3,,24	6,20	5.512	121 / 69 / 52	108 / 50 / 56		
1954		1.548	3.870 / 3,72	25,51	5.863	163 / 64 / 92	82 / 32 / 52		
1955		1.510	3.850 / 3,75	25,59	5.725	173 / 67 / 89	74 / 33 / 45		
1956		1.490	3.980 / 3,79	26,11	5.822	167 / 69 / 91	77 / 32 / 32		

1) productie / consumptie / export mln. kg.

<u>1955</u>			
<u>1955-02-07</u>	NGeO	Wordt de boer vet van de verhoogde melkprijs?	
<u>1955-03-11</u>	LC	Dreigend conflict bij „Ommelanden” om nabetaling Zuivelfonds bezworen	
<u>1955-04-28</u>	ZZNB	Over de garantietoeslag voor melkveehouders.	
<u>1955-06-24</u>	LC	FAO: Kwestie landbouwoverschotten vraagt spoedige oplossing	
<u>1955-08-27</u>	LC	Zuivelpositie dit jaar beter dan in 1954	
<u>1955-10-08</u>	LC	Nederland blijft ‘s-werelds grootste zuivelexporteur	
<u>1955-10-27</u>	PZC	Tweede Kamer keurt instelling <i>Productschap voor Zuivel</i> goed	
<u>1955-11-12</u>	LC	Frico / CCF: ‘Gunstige vooruitzichten afzet van zuivelproducten’ / Tabel-02	
<u>1955-11-12</u>	LC	LEI’s Dijkstra: ‘Door melkgrenzen ons land geen economische unie meer’	
<u>1955-12-20</u>	LC	Ir. J. B. Ritzema Frico / CCF – nogmaals – vertrouwen in melktoekomst	
<u>1955-12-28</u>	NvhN	Commentaar: de omwenteling in de zuivelindustrie	Nw
<u>1955-12-30</u>	ZD	Melkprijs voor 1956, Garantieprijs gem. 22,4 ct. bij 3,7 % vet	

1955

Nieuwsblad (voor Gorinchem en omstreken), 1955-02-07

Consumptiemelk van 26 ct. naar 29 ct. liter (2,5% vet)

Wordt de boer vet van de verhoogde melkprijs?

Er is rond de verhoging van de melkprijs heel wat te doen geweest en nog deze week heeft de Tweede Kamer zich met dit probleem bezig behouden.

Want een probleem is het! Dat kan men uit allerlei redevoeringen en publicaties duidelijk merken. De melkprijsverhoging vormde met het liften het „nieuws” van de laatste tijd en het rumoer rond deze zaken heeft ongekende afmetingen aangenomen.

Wanneer wij nu speciaal de verhoogde melkprijs onder de loupe nemen, dan zien wij, dat eigenlijk niemand tevreden is. De consument is boos omdat hij meer moet gaan betalen en de boer is zeker ook niet tevreden, want de prijs die hij voor de melk krijgt ligt te laag.

Nu stellen velen het zo voor, dat de veehouder „goed” is met de verhoogde garantieprijs en hij dus de partij is, die in zijn vuistje kan lachen.

Om hierover nu eens meer te weten te komen hebben wij een praatje gemaakt met de heer, J. den Hartog, de Voorzitter van Kring VIII (Alblasserwaard en Vijfheerenlanden) van de Hol. Mij van Landbouw.

Gesprek over de verhoogde melkprijs met de heer J. den Hartog

Uit zo'n gesprek blijkt overduidelijk dat de melkprijspolitiek een buitengewoon moeilijke zaak is. Het zou tamelijk eenvoudig zijn wanneer er alleen maar consumptiemelk was, die zonder bewerking aan de consument wordt doorgeleverd, maar zo simpel is het niet.

De melk is naast direct consumptieartikel ook nog grondstoffenbron voor andere artikelen. Daarnaast speelt de exportpolitiek bij dit alles een grote rol en tenslotte moet men onder melk voor de consument wat anders verstaan dan melk van het boerenbedrijf. U weet immers, dat de consument een gestandaardiseerd product met een vetgehalte van krijgt, terwijl de boer aan de fabriek melk van uiteenlopende vetpercentages levert.

Wat de consument in ieder geval weet, is dat hij voor de melk eerst 26 cent per liter betaalde en nu 29 cent. En mogelijk weet hij ook nog, dat de garantieprijs voor de boer verhoogd werd en zo komt hij dan tot de conclusie, dat hij dus meer moet betalen terwille van de boer.

Maar..... zo ligt de zaak echter niet. De heer Den Hartog vertelde ons, dat de regering de subsidie op de melk verminderd heeft. Deze subsidie kwam de consument ten goede en dus niet de boer. Door de subsidie nu te verminderen bespaart de regering, maar dat wil niet zeggen, dat er momenteel geen sprake meer zou zijn van regeringssubsidie. Deze bedraagt toch nog ruim 100 miljoen per jaar. Zou het Rijk echter de verhoging van de melkprijs voor zijn rekening nemen, dan zou die subsidie zo rond de 150 miljoen komen te liggen en dit is in strijd met het voornemen van de regering om de subsidie over de gehele linie te verminderen.

Nu heeft de regering de garantieprijs voor de boer weliswaar verhoogd van f 20.60 tot f 22 per 100 kg melk met een vetgehalte van 3,7%, maar deze prijs is nog onvoldoende om de boer een redelijke vergoeding voor zijn arbeid te garanderen. De landbouw moest vasthouden aan

een garantieprijs van f 23.60, overeenkomende met de kostprijs die door het *Landbouw Economisch Instituut* werd berekend, als gemiddelde van alle melk in Nederland.

In de Alblasserwaard ligt deze kostprijs echter nog hoger en de heer Den Hartog toonde ons aan, dat in deze streek een prijs van gemiddeld f 24.50 de uitkomst is van de kostprijsonderzoekingen, d.w.z. dat een aantal bedrijven nog een hogere kostprijs heeft.

U begrijpt dus wel, dat 'n garantieprijs van f 22, ook al is die dan verhoogd, lang niet voldoende is om alle kostenstijgingen goed te maken en als men beweert, dat de boer van dit alles „vet” wordt, dan is dat onjuist en onbillijk en dergelijke beweringen scheppen een tegenstelling boer - consument, welke toch zeker niet mag bestaan.

Als u eens praat met de mensen uit het agrarische leven dan zult u tot de conclusie komen, dat er heel wat komt kijken voordat de melk afgeleverd is en de garantieprijs - die dan nog te gering is - binnen is. Uit die afleveringsprijs moeten heel wat kosten voldaan worden. De heer Den Hartog noemde ons: loonkosten, bedrijfsleiding, voeder- en weidegeld, meststoffen, pacht, onderhoud van gebouwen en werktuigen, rente, ziektebestrijding heffingen, enz. En tenslotte moet er toch ook nog sprake zijn van een economisch resultaat.

Wanneer u nu weet, dat het economisch resultaat in de meeste bedrijven negatief is, dan moet u toegeven, dat de verhoogde garantieprijs een noodzaak is en u zult ook begrijpen, dat de melkprijs eigenlijk hoger moest zijn. In de Alblasserwaard b.v. komt de boer bij deze prijs toch altijd gemiddeld nog f 1.25 op de kale kostprijs van 100 kg melk te kort. De hoge lonen en sociale lasten in het boerenbedrijf noodzaakten tot verhoging van de garantieprijs en algemeen is het de verwachting, dat de prijs nog meer moet stijgen omdat de lonen in de agrarische sector nog niet in overeenstemming zijn met de prestatie die de arbeider moet leveren. Dit is een hoofdstuk op zichzelf. Eigenlijk zou de beloning in het agrarische bedrijf hoger moeten zijn dan in andere sectoren, omdat de arbeider op dikwijls ongelegen tijden (ook 's Zaterdags en Zondags) moet werken. Men kan momenteel dan ook een „vlucht” waarnemen van het boerenbedrijf naar de industrie en dit alles laat niet na ongunstige gevolgen te hebben.

Nu is het inderdaad zo, dat er met betrekking tot een economische bedrijfsvoering in het boerenbedrijf nog veel te verbeteren is, maar...waar kan de productiviteit niet opgevoerd worden ?

Toen wij met de heer Den Hartog over deze zaken spraken kwamen wij wel tot de conclusie, dat de problemen rond dit alles groot zijn. Interessant was zijn mededeling, dat in andere landen de melkprijs voor het publiek aanmerkelijk hoger is dan in ons land. Bovendien levert de Nederlandse boer, met de Deense veehouder de melk nog tegen de laagste kostprijzen, zodat de zaak nu ook weer niet zo somber is als ze dikwijls wordt voorgesteld.

Het is uitermate moeilijk een welvaartsbeleid te voeren, die recht doet aan de behoeften van alle groepen en rekening houdt met alle noodzakelijkheden. Het resultaat is meestal wel, dat er ergens slagen vallen en wanneer dit het geval is met betrekking tot de verhoogde melkprijs, dan vergete men vooral niet, dat ook de veehouder één van die mensen is, die een slag te incasseren kreeg.

Duurdere melk betekent zeker niet een vetpot voor de veehouder. Mogelijk is ons hele systeem van productie en distributie te duur, want wanneer de heer Den Hartog ons vertelt, dat de boer voor melk met een vetgehalte van 2½ - die wij dus te drinken krijgen - slechts plm. 15 cent de liter zou ontvangen, dan ziet men daar direct nog een verschil van 14 cent in, welk bedrag dus nodig zou zijn voor vervoer, verwerking, de slijter, enz.

Uit dit alles blijkt wel, dat de melk en de prijs die men er voor krijgt en betaalt geen eenvoudige zaak is. En nu spreken wij nog niet eens over het zuivelfonds en alles wat daarmee annex is.

Hoofdzaak van ons gesprek met de heer Den Hartog was nu eens te horen of de boer in dezen in zijn vuistje kan lachen. Het zal u na het voorgaande duidelijk zijn, dat dit zeker niet het geval is en wij hopen, dat de consument meer begrip zal tonen voor de positie van de boer en genezen zal zijn van de eventuele gedachte, dat de boer profiteert van de drie centen die de consument meer betaalt, want nu weet u immers, dat ook de boer nog niet aan zijn trek is.

Leeuwarder Courant 1955-03-11

Een dreigend conflict bij „Ommelanden” bezworen

De losse leveranciers willen nabetaling uit *zuivelfonds*

(van onze correspondent)

Een dreigend conflict bij de coöperatieve melkproductenfabriek „*De Ommelanden*” te Groningen is na uren lange debatten en felle discussies bezworen. Niet eerder echter dan nadat de leveranciers de toezegging hadden van directie en bestuur van „*De Ommelanden*”, dat de nabetalingen uit het zgn. „zuivelpotje”, restitutiegelden van het **Zuivelfonds**, zo spoedig mogelijk zullen geschieden. Over de periode, waarin de uitbetalingen zijn opgeschort, zal rente worden betaald.

De heffing op de melk bedroeg tien cent per procent vet per honderd kilogram. Ongeveer het dubbele is terugbetaald, waarbij inbegrepen de heffing op de consumptiemelk. Het *zuivelfonds* betaalt de overgeschoten gelden eventueel terug aan de contribuanten, de fabrieken dus. Juridisch gesproken zijn deze contribuanten bevoegd met het geld te doen, wat zij willen. Sommige fabrieken betalen het uit aan de leveranciers, andere voegen het bij hun reserves en weer anderen investeren het in gebouwen of machines.

„*De Ommelanden*” had besloten, de teruggestorte gelden uit het *Zuivelfonds* niet uit te keren aan de leveranciers. De losse leveranciers kwamen hiertegen in verzet en belegden een protestvergadering. Deze vergadering werd bijgewoond door 400 losse leveranciers en duurde vijf uur.

Aanvankelijk was het bestuur van de Ommelanden ook aanwezig. Nadat de persvertegenwoordigers uit de zaal waren gestuurd ontstond direct al strijd over het probleem, bij wie de leiding van de vergadering berustte. Het Ommelanden-bestuur wilde een stem in het kapittel hebben en de leveranciers, die de bijeenkomst belegd hadden, wilden enkel de bestuursleden als gast dulden. De afloop van deze „strijd” laat zich gemakkelijk raden, toen op een gegeven ogenblik de bestuursleden van de Ommelanden de zaal verlieten en naar de fabriek terugkeerden.

Naar wij vernamen, volgden daarna felle discussies. De losse leveranciers wilden het geld uit het „zuivelpotje” incasseren. Ze dreigden met staking van leveranties. Daartegenover stelde „*De Ommelanden*”, dat deze gelden in het bedrijf worden geïnvesteerd en dat rente van deze gelden betaald zal worden.

Na twee uren van debat werd de vergadering geschorst. Daarop verscheen de directeur de heer F. de Boer ter vergadering. Hij nam aan de besprekingen, die nog steeds een besloten karakter hadden, deel.

Na afloop van de vergadering deelde de voorzitter van de bijeenkomst, de heer J. Brouwer uit Hoogkerk mee, dat overeenstemming was bereikt en dat een bevredigende oplossing was verkregen. Aan de leveranciers zullen de hun toekomende bedragen over November 1953/'54 zo spoedig mogelijk worden uitgekeerd. Er zal rente worden betaald over de periode, waarin de uitbetaling is opgeschort.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1955-04-28

Garantietoeslag voor melkveehouders.

Sedert 1945 heeft de regering jaarlijks als onderdeel van het prijsbeleid in de landbouw voor de veehouders afgeleverde melk een *garantieprijs* vastgesteld. De garantie houdt in dat de gemiddelde opbrengst van alle melk niet beneden een bepaald minimum zal dalen. Voor het melkprijsjaar 1953-1954 was de gemiddelde garantieprijs voor de veehouders vastgesteld op f 21,46 per 100 kilogram melk met 3,7 procent vet. Berekeningen hebben - aldus deelt het ministerie van *Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening* mee - uitgemaakt, dat de gemiddelde netto opbrengst van alle melk gedurende dat melkprijsjaar voor het eerst sedert de instelling van het garantieprijsstelsel beneden de garantieprijs heeft gelegen.

De overheid zal het verschil tussen de vastgestelde garantieprijs en de berekende netto-opbrengst uit het *Landbouwegalisatiefonds* bij passen. Hiermee is een bedrag van zes en een half miljoen gulden gemoeid. Krachtens een in de Nederlandse Staatscourant van 25 April 1955 gepubliceerde beschikking van de minister van *Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening*, zal ter doorbetaling aan de veehouders van wie melk is betrokken, aan de zuivelfabrieken en standaardisatiebedrijven een bedrag van f 0,037 per procent vet per 100 kilogram melk of room worden uitgekeerd.

Provinciale Zeeuwse Courant, 11/05/1955; p.

Uit jr.-verslag C'Z Walcheren 1954 /'55

..... het jaarverslag blijkt verder, dat de gemiddelde melkprijs f 24,10 per 100 kg bedroeg. Dit betekent een gemiddelde prijs van 6,37 cent per % vet per kg melk. De opbrengst der diverse producten bedroeg f 4.025.028,62. De heffingen en toeslagen van het Bedrijfsschap voor Zuivel beliepen in totaal f 1.063.070,08.

De garantieprijs van 21,46 cent per kg melk met 3,70 % vet voor het melkjaar 1953—1954, die over het gehele land gemiddeld niet werd behaald, kon bij dit bedrijf ruimschoots worden uitbetaald. De fabriek stortte in het Zuivelfonds V f 106.030,70. Terugontvangen werd in 1954 f 172.025,20, terwijl nog een restitutie van f 31.017,42 zal geschieden.

FAO: Melkpoeder naar achtergebleven gebieden

Kwestie landbouwoverschotten vraagt spoedige oplossing

(Van een landbouwmedewerker)

Op de vergadering van de FAO, de *wereldlandbouw en voedselorganisatie van de Verenigde Naties*, die in Rome is beëindigd, is een besluit genomen, dat een belangrijke stap betekent naar de oplossing van het probleem de enorme landbouwoverschotten, die zich in Noord-Amerika en gedeeltelijk ook in Europa hebben opgestapeld. Het vraagstuk is niet nieuw; twee jaar geleden reeds stelde de FAO een speciale commissie in, met de opdracht voorstellen te doen om het dreigende marktbederf tengevolge van de toenemende overproductie te keren. Tot voor kort heeft deze commissie niet veel anders kunnen doen dan de FAO nauwkeurig inlichten over de pogingen van de regeringen om individueel tot afzet van hun surplus-producties te komen.

Mogelijkheden voor Nederland

Maar deze keer dan is er een project uit de bus gekomen, dat de FAO eensklaps van registrerend-documenterend orgaan tot het peil van constructieve actie heeft opgetrokken, dat ook voor Nederland perspectieven biedt. Met alle waardering voor het statistische werk, dat deze organisatie tot nu toe heeft verricht, werd het hoog tijd, dat deze stap werd ondernomen. Alleen al in de Verenigde Staten bedraagt de waarde van de agrarische overschotten ruim 9.4 miljard dollar en hoewel dit land er zorgvuldig voor heeft gewaakt, deze overschotten tegen dumpingprijzen af te zetten, was hun aanwezigheid op zichzelf al voldoende om een dalend prijsverloop op de wereldmarkt te bewerkstelligen. Voor de Nederlandse zuivelexport ondervindt hiervan de nadelen, die in een gestage daling van de prijzen voor boter, kaas en condensmelk in het buitenland tot uitdrukking komen.

Helpende hand

Het besluit van de FAO heeft betrekking op de afzet van magere melkpoeder, een **residu-product van de boterbereiding**,¹ waarvoor in de zuivelproducerende landen steeds moeilijker een bestemming kan worden gevonden. De overschotten hiervan lopen in de tienduizenden tonnen. Men tracht deze weliswaar te verminderen door het eiwitrijke melkpoeder in de gemengde veevoeders te verwerken, maar dit is alleen maar met subsidies mogelijk, omdat het melkpoeder anders de concurrentie met vismeel en diermeel niet kan doorstaan. Aan de andere kant is echter gebleken, dat mager melkpoeder door toevoeging van vet en water tot melk kan worden gemaakt, waarvan de kwaliteit evenals de smaak die van de gestandaardiseerde natuurmelk ten volle evenaart.

Het is deze verwerkingsmogelijkheid, die de FAO op de idee heeft gebracht de melkpoeder-surplusen een nuttige en economische volkomen verantwoorde bestemming te geven. In de minder ontwikkelde gebieden, zoals India, Pakistan, Afrika, enz., bestaat een ernstige onderconsumptie van eiwit, omdat de voeding in deze landen uitsluitend op koolhydraten berust.

De melkproductie in deze gebieden is volstrekt ontoereikend om in het eiwit-tekort te voorzien. Daarom zo meent de FAO, is er niets vanzelfsprekender dan dat de melkpoeder-overschotten in het Westen naar deze gebieden worden overgeheveld.

¹ Eigenlijk waren boter en magere melkpoeder beiden dé probleemproducten, waar geen markt voor was! (ZHN.)

Nu te het natuurlijk zo, dat men er met het beschikbaarstellen van dit melkpoeder alleen nog niet komt; er moet ook nog melk van gemaakt worden. Maar de landen met poederoverschotten, die rond de conferentietafel zaten, waren zodanig geporteerd voor dit project, dat zij zich ook bereid toonden de achtergebleven gebieden voor de verwerking van magere melkpoeder de helpende hand toe te steken. Vooral Australië en Nieuw-Zeeland gaven het project alle mogelijke steun. Zij - en ook andere landen, waaronder Nederland - verklaarden, dat zij ze nodig de financiering van de bouw van herleidingsinstallaties in de desbetreffende landen wilden mogelijk maken, zodat het probleem van de productie van melk xxxxx

(niet leesbaar stukje)

xxxxx de natuurmilk, maar dat is dan juist een van de waarborgen, dat dit product voor massale consumptie in aanmerking komt.

Voordelen voor ons land

De vraag, of de Nederlandse zuivelindustrie van dit project voordelen zal hebben, moet ook nog worden beantwoord, al staat natuurlijk voorop, dat de ontwikkeling van de achtergebleven gebieden uitgangspunt en doel moet blijven. Niettemin kan worden gezegd, dat het project onmiskenbaar economische voordelen voor ons land heeft. De jaarlijkse productie van mager melkpoeder bedraagt in ons land ca. 34.000 ton. Hiervan wordt bij het In- en Verkoopbureau voor Zuivel (I.V.Z.), rond 25.000 ton ingeleverd, omdat de industrie niet weet, welke bestemming het dit product moet geven. Het restant wordt tot een hoeveelheid van ongeveer 700 ton uitgevoerd, grotendeels naar België, West-Duitsland en Frans Marokko.

Al met al draagt mager melkpoeder ook in ons land alle kenmerken van een voerschotsproduct zij het dan, dat het I.V.Z. hiervoor een bestemming weet te vinden in de veevoedersector. Het poeder wordt voor dit doel gedenatureerd en tegen lagere prijzen dan de inleveringsprijzen aan de veevoederfabrikanten - merkwaardigerwijze uitsluitend de coöperatieve mengvoederindustrie - verkocht. Een klein gedeelte - enkele honderden tonnen - gaat jaarlijks naar de standaardisatiebedrijven in het Westen van ons land, die dit bestemmen voor de aanmaak van aanvullingsmelk, een bewijs overigens, dat men in ons land het kunstje van melkbereiding uit mager melkpoeder ook verstaat. Men weet dus het overschot in ons land wel weg te werken, maar zeker niet op een manier, die noodzakelijk is. Bovendien kost het ruimen van dit product het I.V.Z. handen vol geld en daarmee is de behoefte aan een economische bestemming al voldoende aangegeven.

Pro en contra

Desondanks doet zich het eigenaardige feit voor, dat het *Bedrijfschap voor Zuivel*, en met name de melkpoedercommissie, niet onverdeeld geestdriftig is over het magere melkpoederproject van de FAO. Naar ons ter ore is gekomen, vreest men dat de prijs, die ons land voor het magere melkpoeder in de minder ontwikkelde gebieden zal kunnen maken, niet bijster zal meevallen. Bovendien zouden wij dan nog ons aandeel moeten leveren in de financiering van een of meer herleidingsfabrieken in de minder ontwikkelde gebieden en dat drukt de winstmarge vanzelfsprekend ook.

Tenslotte gaan er in de consumptiemelk-industrie in West-Nederland steeds meer stemmen op om de magere melkpoeder in de toekomst meer voor de verwerking tot melk te gaan gebruiken, opdat men op die manier loskomt van de wisselvallige leveranties van aanvullingsmelk uit het Noorden en het oosten welke melk steeds tegen de hoogste zuivelwaarde moet worden gekocht.

Tegenover deze meningen staat het standpunt van het ministerie van Landbouw, dat neerkomt op een snelle aanpak van het FAO-project. Volgens het ministerie staat het allesbehalve vast, dat de prijs voor het magere melkpoeder in de toekomst op hetzelfde niveau (blijft.)
(ook hier laatste stukje niet aanwezig)

Leeuwarder Courant 1955-08-27

Zuivelpositie dit jaar beter dan in 1954

Naar de Kon. Ned. Zuivelbond (FNZ) meedeelt, steekt de zuivelpositie in vele opzichten gunstig af bij die van vorig jaar. Dit blijkt uit de opgaven van de voorraden van het *In- en verkoopbureau voor zuivelproducten*. Op 21 Augustus 1954 beschikte het IVZ over 12.355 ton boter, - dit jaar op 20 Augustus over 8.915 ton - mager verstuivingspoeder resp. 14.864 ton en 9.765 ton, mager walsenpoeder resp. 5.034 ton en 3.050 ton. Er is dit jaar minder ingeleverd en wat de boter betreft, vlotter weer verkocht dan vorig jaar. Tegelijk zijn de kaasprijzen belangrijk beter. Een jaar geleden noteerde de volvette Goudse kaas te Leeuwarden f 1.88-1.89, thans f 2.13- 2.15, Edammers vorig jaar f 1.671.68 thans f 1.93-1.94. Ook 't volle melkpoeder wordt behoorlijk verkocht met prijzen van f 1.90 per kg walsenpoeder en f 1.92 voor verstuivingspoeder.

De enige ongunstige factor is dat de boter, die in Engeland wordt verkocht, moet worden gesubsidieerd met een bedrag, dat zojuist verhoogd is tot 45 cent per kg. Dit is het gevolg van de wijze, waarop de Britse regering haar voornaamste boterleveranciers, Nieuw-Zeeland, Australië en Denemarken, tegen elkander uitspeelt.

Het is op dit moment moeilijk een beeld te krijgen van de vooruitzichten van de zuivelmarkt. In de zomermaanden is de productie in West-Europa behoorlijk geweest bij een vlot verlopen de hooiwinning. De vooruitzichten voor de winter zijn, wat het ruwvoeder betreft, dan ook veel beter dan vorig jaar. Daar tegenover staat, dat de arbeidsschaarste hier en daar dwingt tot extensivering van het landbouwbedrijf, waarbij minder koeien worden gemolken. Voorts heeft Denemarken de laatste tijd last van droogte. Deze factoren beperken de productie. Daarentegen is de vraag naar zuivelproducten gunstig, dank zij de hoogconjunctuur in de industrie.

Leeuwarder Courant 1955-10-08

Nederland blijft 's-werelds grootste zuivelexporteur

Amerika baant zich weg op zuivelmarkt

Dank zij de grote uitvoer van gecondenseerde melk is Nederland ook in 1954 's-werelds grootste zuivelexporteur gebleven, zo blijkt uit het jaarlijkse landbouwkundige rapport van de FAO.

In totaal heeft Nederland in 1954 een zuiveluitvoer bereikt van 389.000 ton, tegen 378.000 ton in het voorgaande jaar. Op de tweede plaats komt Nieuw-Zeeland - dank zij een grote uitvoer van boter en kaas - met een totale zuiveluitvoer van 275.000 ton, ofwel 53.000 ton minder dan in 1953. Denemarken bezet de derde plaats met een uitvoer van 242.000 ton, hetgeen 8.000 ton minder is dan in het voorgaande jaar. De Verenigde Staten verhoogden de zuiveluit-

voer met 24.000 ton tot in totaal 154.000 ton, terwijl Australië de vijfde plaats bezet met een uitvoer van 117.000 ton, hetgeen 9.000 ton minder is dan in 1953, sedert 1952 zijn de zuivel-exporten van Nederland en de Verenigde Staten geleidelijk gestegen, terwijl die van Australië en Nieuw-Zeeland geleidelijk achteruit gingen.

De Nederlandse boteruitvoer liep in 1954 met 1.000 ton terug tot 52.000 ton. De Deense boterexporteurs liepen opnieuw iets in op het verlies van 1952 en bereikten tevens met een totale boteruitvoer van 141.000 ton weer de eerste plaats op de wereldranglijst. Daarentegen gaf Nieuw-Zeeland opnieuw een sterke inzinking te zien van 161.000 tot 135.000 ton (tegen 186.000 ton in 1952).

De Nederlandse kaasuitvoer gaf in 1954 een verdere stijging te zien tot 92.000 ton tegen 86.000 ton in het voorgaande jaar en 78.000 tpn in 1952. De vooroorlogse kaasuitvoer van Nederland bedroeg ongeveer 60.000 ton per jaar. De kaasuitvoer uit Nieuw-Zeeland liep terug van 103.000 tot 94.000 ton, zodat de Nederlandse kaasexport slechts 2.000 ton bij die van Nieuw-Zeeland ten achter bleef. De Deense kaasexport liep iets terug tot 59.000 ton.

De Nederlandse uitvoer van gecondenseerde melk bleef zich bewegen op het hoge peil van 1953 en kwam daar met 209.000 ton zelfs nog iets boven uit. Nederland nam in 1954 ongeveer drie vijfden van de totale werelduitvoer van gecondenseerde melk voor zijn rekening. Daarna volgden de Verenigde Staten met 80.000 ton, Denemarken met 30.000 ton en Australië met 20.000 ton. In al deze landen liep de uitvoer van gecondenseerde melk aanzienlijk terug.

De Nederlandse uitvoer van melkpoeder vertoonde in 1954 weer een lichte stijging tot 36.000 ton. Dit is ruim twee maal zoveel als het vooroorlogse gemiddelde. De Verenigde Staten zagen hun uitvoer van melkpoeder toenemen van 58.000 tot 90.000 ton, terwijl de uitvoer van Nieuw-Zeeland opnieuw een daling vertoonde van 53.000 tot 40.000 ton. De exporten van Australië en Denemarken bleven nagenoeg gelijk aan die van het voorgaande jaar.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1955-10-27

Voor stemmen alleen PvdA en KVP.

Tweede Kamer keurt instelling *productschap voor zuivel* goed

Minister De Bruyn won op bijna alle fronten

[Zie Bijlage -14](#)

(Van onze parlementaire redacteur).

De Tweede kamer heeft Woensdag met 40 tegen 25 stemmen het wetsontwerp tot instelling van het *productschap voor zuivel* goedgekeurd. Vóór stemden alleen de P.v.d.A. en de K.V.P. Tegen stemden de C.H., V.V.D., A.R., K.N.P. en C.P.N. (de S.G.P.-fractie was niet aanwezig.)

Bij de verdediging van zijn wetsontwerp achtte minister De Bruijn het wenselijk, dat aan de georganiseerde consumenten een bescheiden plaats in de organisatie van de producenten gegeven wordt, omdat dit er toe bijdraagt het wantrouwen de kop in te drukken.

Er zijn bij het tegenwoordige *bedrijfsschap voor zuivel*, dat opgeheven zal worden, ruim 400 personen werkzaam, die zullen worden overgeheveld naar het productschap.

Aan de heer Groen van de KVP antwoordde de minister, dat het productschap voor pootaard-appelen niet dwingend wordt ingesteld, omdat op dit terrein te groot verschil van mening bestaat tussen de ondernemers onderling. Dit verschil loopt over het aantal zetels in het bestuur voor de coöperatieve handel. Van verschillende kanten was uit de Kamer betoogd, dat de kwaliteitscontrole niet tot de taak van het productschap behoort. De minister van landbouw, visserij en voedselvoorziening, de heer Mansholt, die de beantwoording van de over de bevoegdheden van 't productschap gemaakte opmerkingen voor zijn rekening nam, vestigde er de aandacht op, dat de opvatting van een groot deel van de Kamer afwijkt van wat men bij andere productschappen wel tot de bevoegdheid rekent. Hij vond, dat men dus wel zeer klemmende redenen zal moeten hebben om voor het *productschap voor zuivel* een uitzondering te maken.

Die uitzondering is geregeld in het bestaan van een aantal privaatrechtelijke organen, die al een groot aantal jaren de kwaliteitscontrole op een uitnemende wijze hebben beoefend. Minister Mansholt had waardering voor de arbeid van deze instellingen en hij vertrouwde er op, dat zij ook in de toekomst hun taak perfect zullen vervullen, maar het uitspreken dat het productschap voor zuivel zich niet met de kwaliteitscontrole zal mogen inlaten, zoals een amendement Den Hartog (VVD) beoogde, zou deze taak bij uitsluiting aan de privaatrechtelijke organen opdragen en dit achtte de bewindsman een uitholling van de PBO.

Tot verrassing van de Kamer deelde de heer Mansholt bovendien mee, dat als het amendement zou worden aangenomen, niets de overheid zou kunnen weerhouden deze taak toch in medebewind aan het productschap op te dragen. Inderdaad steunt deze opvatting op een van de bepalingen van de wet op de publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties.

De heer Ruiter (CH) trok bij de replieken zijn amendement, dat dispariteit in het bestuur bedoelde in te voeren, in.

Het amendement van de heer Den Hartog (VVD), dat wilde voorschrijven, dat het productschap geen taak heeft op het gebied van de kwaliteitscontrole, verwierp de Kamer met 50 tegen 13 stemmen. Vóór het amendement stemden VVD, CPN, KNP en de SGP en de heer De Ruiter van de CHU. De enige veer, die minister De Bruijn moest laten, betrof de intrekking van het artikel, dat een vertegenwoordiging van het consumentenbelang in de adviescommissie voorschreef. Het was duidelijk, dat nagenoeg de gehele Kamer tegen het desbetreffende artikel was. De P. v.d. A. was er voor, doch dr. ir. A. Vondeling van deze partij, die verwerping zag aankomen, suggereerde tot intrekking ervan. De bewindsman ging hiertoe inderdaad over, doch deelde tevens mee, dat hij de zaak nog eens voor advies aan de *Sociaal Economische Raad* zou voorleggen. Hij behield zich het recht voor, later eventueel met het voorstel om de bepaling toch in te voeren, te komen. De Kamer nam het wetsontwerp tenslotte aan.

Zonder discussie en zonder hoofdelijke stemming nam de Kamer het wetsontwerp aan tot opheffing van het *hoofdbedrijfsschap voor zuivel, margarine, vetten oliën* en het *bedrijfsschap voor zuivel*.

Botergebruik in enkele Europese landen / per hfd. der bevolking in kg.
Bron LC. 1955-11-17

Land	vóór WO-II	1950	1951	1952
Frankrijk	5.4	6.1	6.6	6.7
België	8.7	1-.8	11.4	11.0
Nederland	6.0	2.7	2.8	2.9
W.-Duitsland	8.5	5.4	6.1	6.7
Engeland	11.2	7.7	5.9	6.2
Denemarken	8.8	4.8	8.4	8.7
Zweden	11.1	13.6	11.8	11.4

Leeuwarder Courant, 1955-11-12

Directeur *Frico* en *Condens* zegt:

Gunstige vooruitzichten voor afzet van zuivelproducten

De vooruitzichten van de consumptie van verschillende zuivelproducten kan ik niet anders dan optimistisch bezien, zo zei ir J. B. Ritzema van Ikema op de ledenvergadering van de afdeling Het Bildt van de *Friesche Mij van Landbouw*. Maar een groot vraagteken zette de directeur van ***Frico*** en ***Condens*** achter de steeds stijgende kostprijzen van de melk in ons land. In het buitenland is die stijging er ook, doch daar gaat ze minder snel dan hier.

Kostprijs een vraagteken

In de toekomst hoeft men niet te rekenen met een snelle stijging van de melkproductie in de wereld. Wel wijzigen zich de verhoudingen in verschillende landen, maar er zijn in het algemeen geen belangrijke factoren, die de productie beïnvloeden. Wel moet rekening worden gehouden met een langzame en geleidelijke verbetering van de veestapel in West-Europa.

De zuiveloverschotten van Amerika, die lange tijd als een zwaard van Damocles boven de markt hebben gehangen, zijn tot een omvang teruggebracht, waarover wij ons geen al te grote zorgen meer hoeven te maken. Op de lange duur zal de Amerikaanse zuivelproductie lijden onder het arbeidsvraagstuk, dat in Amerika steeds nijpender zal worden.

In de voedingsgewoonten van de mens treden wijzigingen op ten gunste van de eiwitvoedingsstoffen (melk, kaas, eieren en vlees) en dit geschiedt onder invloed mede van medische adviezen, doch vooral door de geleidelijk beter wordende economische omstandigheden in onderscheidene landen. Er is een overgang van zetmeel naar eiwit in de voeding. Vooral Amerika geeft hier de toon aan. Gebleken is, dat andere landen na kortere of langere tijd de ontwikkeling in dit land volgen. Bij de planning op de *Frico* en de *Condens* kijkt men daarom altijd met één oog naar de ontwikkeling in Amerika. De verandering in de voedingsgewoonten hebben voor de Nederlandse veehouder een grote betekenis, want er is een basis voor zijn producten geschapen, die eerder doet denken aan uitbreiding dan aan inkrimping van de productie. Ir Ritzema had dan ook een vrij groot vertrouwen in de afzet van zuivelproducten op de lange termijn.

Hij meende hiervoor te meer reden te hebben, omdat hij de huidige conjunctuur niet als zwak zag, zoals dat wel het geval was in de jaren voor 1930. In ons land zijn allerlei waarborgen, die een snelle en desastreuze ineenstorting, zoals in 1930, verhinderen. In andere landen is dit ook het geval.

Kostprijs

Maar is het mogelijk, dat de Nederlandse boer zijn producten ook steeds zal kunnen afzetten? De stijging van de kostprijs van de melk noopte ir. Ritzema hier een groot vraagteken neer te zetten. Met schrik en beklemming had hij vorig jaar vernomen dat de kostprijs met drie centen omhoog was gegaan. Iedere loonsverhoging heeft een kostprijsverhogende werking en de boer kan daar niets aan doen. Deze kostprijzen zijn het onzekere punt.

Drinkmelk belangrijk

Vervolgens besprak ir. Rinzema verschillende producten afzonderlijk. Een derde van de fabriekmatig verwerkte melk wordt als consumptiemelk gebruikt. Deze binnenlandse afzet moet men niet verwaarlozen, omdat afzet in eigen land niet gehinderd wordt door allerlei bepalingen. De boeren hebben er zelfs enige invloed op de prijs, terwijl er geen concurrentie van andere landen is. De drinkmelk heeft daardoor een unieke positie. Bovendien is vergroting van het verbruik nog mogelijk. Toen echter dit voorjaar het publiek onvoorbereid voor een prijsverhoging werd gesteld, reageerde het met een geringer verbruik, dat aanvankelijk op vier procent gesteld kon worden, doch dat nu nog twee tot drie procent is.

Veel kaas

De kaas is vooral voor Friesland van belang, omdat het 35 tot 40 procent van de Nederlandse kaasproductie levert. Van alle in Nederland bij de fabrieken aangevoerde melk wordt een derde voor de kaasproductie gebruikt. Van de Nederlandse kaasproductie wordt iets minder dan de helft in eigen land geconsumeerd. Voor deze belangrijke binnenlandse afzet geldt hetzelfde als voor de drinkmelk.

Van de tachtig duizend ton kaas, die Nederland naar het buitenland stuurt, gaat 35.000 ton naar West-Duitsland, 20.000 ton naar België en 15.000 ton naar Engeland. De rest gaat naar zeventig andere landen. De meeste kaas blijft dus dicht bij huis, vooral onder invloed van de snelle stijging van de welvaart in West-Duitsland. Concurrentie is er op de Duitse markt van de Denen, die echter niet aan onze kwaliteit toe komen, evenmin als trouwens de Duitsers. In België komt een industrie van smeerkaas op onder invloed van een ook elders voorkomende smaakvervlakking en door een grote reclame, zodat er een afnemende tendens is in het gebruik van kaas.

De **gecondenseerde melk** is een eigenaardig product, waarmee we eigenlijk op een vulkaan leven. Wij moeten er rekening mee houden, dat het een vervangingsproduct is in landen, waar geen verse melk is. In de tropische landen is het vooral in gebruik als babyvoeding en als lekkernij komt het daar voor in de grote steden. Daar er in de tropische gebieden bepaalde aanwijzingen zijn, dat de levensstandaard er vooruit gaat, liggen er nog grote mogelijkheden voor de condens.

Boter beter

Ten aanzien van de boter was ir. Ritzema minder optimistisch gestemd, doch toch ook niet zo pessimistisch als men enige jaren geleden wel was. In Nederland neemt het botergebruik geleidelijk weer toe. Er is echter een ontwikkeling gaande, die niet alleen een gevaar is voor de boter, doch voor het botervet in al onze volle-melksproducten. Zoals het reeds mogelijk is ge-

bleken om plantenvet in margarine te verwerken, zo wordt er op het ogenblik ook reeds in Mexico plantenvet met magere melkpoeder verwerkt tot drinkmelk.

Op de Engelse markt heeft de Nederlandse boter weer een goede plaats verworven en voor de Nederlandse boter wordt op het ogenblik een prijs gemaakt, die constant boven de Deense ligt.

Leeuwarder Courant, 1955-11-12

LEI's Dijkstra bijt van zich af

Door melkgrenzen ons land geen economische unie meer

Critiek op opdracht aan het LEI

Ir. H. Dijkstra heeft voor de bond van oud-leerlingen van de rijkslandbouwwinterschool te Leeuwarden een inleiding gebonden over het *Landbouw Economisch Instituut* en over **de kostprijsberekening van de melk**. Het LEI is indertijd door het *Kon. Ned. Landbouw-Comité* opgericht en later kwam er een bestuur, waarin ook de andere standsorganisaties en de regering vertegenwoordigd waren en nu nog zijn. Het LEI stelt als neutraal orgaan tussen boeren en regering o.a. kostprijzen vast, zoals die in de boekhoudingen van de boeren gevonden worden. Deze cijfers worden objectief vastgesteld en het LEI kan er niet toe of af doen. Ir. Dijkstra vond het daarom gevaarlijk, dat de boeren kritiek oefenen op het LEI, omdat dit wel eens een averechts gevolg kon hebben.

Zwart loon er bij

Voor de kostprijsberekening van de melk wordt het loon berekend, dat de boer aan zijn arbeiders heeft uitbetaald, of dit nu wit of zwart is, zo deelde ir. Dijkstra mee teneinde anders luidende meningen te ontzenuwen. Ook voor de akkerbouwprijzen wordt nu het werkelijk betaalde loon in de kostprijs verwerkt. Als het LEI dit niet deed zou het bijvoorbeeld ook correcties moeten toepassen op de tarieven van de loonbedrijven, waardoor het geheel zou vastlopen. Bovendien kan niemand het meer uitrekenen. De opdracht, die het LEI indertijd had om alleen de cao-lonen in rekening te brengen was voor ons niet meer uit te voeren. De regering komt er echter wat mee te zitten in verband met haar garanties.

Afschrijving deugt niet

Een ander punt is, dat het LEI de kostprijzen moet berekenen op pachtbasis, hoewel de afschrijving van de gebouwen niet meer uit de pacht betaald kan worden. Voor de eigenaarsbedrijven liggen de door het LEI berekende kostprijzen dus te hoog.

Bij het berekenen van de te verwachten kostprijzen gaat het LEI wel uit van normale omstandigheden, waartoe verschillende factoren genormaliseerd worden. Over een reeks van jaren heeft het LEI een gemiddelde kostprijs van de melk bij voorcalculatie berekend op 18,20, terwijl achteraf bleek, dat de kostprijs 18,60 ct per kg was geweest in de weidegebieden, hetgeen ir. Dijkstra een bevredigend resultaat noemde.

De grote verschillen in kostprijs van de melk in de verschillende streken stellen de regering voor een onuitvoerbaar taak in haar politiek een redelijke beloning te geven voor een redelijke prestatie. Het heeft in ieder geval al tot gevolg, dat Nederland niet meer een economische unie zal zijn, waar het in de loop der eeuwen naar toe gegroeid is. Er zullen immers straks grenzen

door ons land lopen, waarover geen melk meer vervoerd mag worden, omdat er aan beide zijden van die grens voor de boeren verschillende melkprijzen worden uitbetaald. Een garantieprijs zou echter betekenen, dat boeren met lage kostprijzen een onredelijke beloning voor een redelijke prestatie zouden krijgen.

In het verdere deel van zijn toespraak merkte ir. Dijkstra nog op, dat het er volgens het huidige systeem van moet komen, dat voor ieder gebied een garantieprijs wordt vastgesteld op grond van de kostprijs in dat gebied.

Het verschil in kostprijs is slechts voor een deel te verklaren door verschil in niveau van bedrijfsvoering. Zo is gevonden, dat in Overijssel de kostprijs van de melk een cent lager zou kunnen zijn bij een efficiënte productie, maar als die cent van de kostprijs wordt afgetrokken, dan is deze nog altijd 25 cent.

Pachtspreiding

De verschillen worden voor het grootste deel gevonden in een te geringe spreiding van de pachten. Als de pacht op het kleigebied met 115 gulden per hectare zou worden verhoogd, dan zouden de kostprijzen van het veen en de klei even hoog komen te liggen. Door dr A. Vondeling wordt dan ook al geruime tijd de idee van een bodemegalisatiefonds gepropageerd, dat door heffingen op de klei de kostprijzen gelijk zou kunnen maken. Dit is echter een kwestie, die in het politieke vlak ligt.

Bij de berekening van de kostprijs voor een bedrijf van twintig hectare wordt er van uitgegaan, dat de vervangingswaarde van de gebouwen dertig duizend gulden is. Dit is te laag, want in werkelijkheid kost het bouwen van een boerderij op twintig hectare zestig duizend gulden. Er wordt maar verondersteld, dat de eigenaar bij het bouwen van een boerderij een deel van de bouwkosten direct maar afschrijft zonder dat er iets tegenover staat. Als echter de volledige vervangingswaarde in acht zou worden genomen in de pachtnormen van de grondkamer voor gebouwen, dan zouden deze normen verdriedubbeld moeten worden. De kostprijs van de melk zou daardoor met twee, tot drie cent stijgen. Dat de kwostprijsberekening zo wordt opgezet berust op een afspraak tussen de landbouworganisaties en de overheid. Onder-tussen liggen wij met onze kostprijzen nog ver beneden het buitenland.

Ir. J. B. Ritzema sprak voor *Instituut voor Landbouwcoöperatie* ²

Vertrouwen in melktoekomst

Vraag zal sneller stijgen dan zuivelproductie

Voor het *Instituut voor Landbouwcoöperatie* heeft Ir. J. B. Ritzema van Ikema, hoofddirecteur van *Frico* en *Condens*, gisteren in de Coöp. Zuivelbank gesproken over de recente ontwikkeling van de internationale zuivelmarkt. In deze causerie wees hij op enkele ongunstige ontwikkelingen, doch in het algemeen bleek Ir. Ritzema met vertrouwen de toekomst tegemoet te zien: De afzetmogelijkheden nemen sneller toe dan de productie van zuivelproducten.

De toenemende koopkracht en de veranderende voedingsgewoonten in alle beschaaftde landen zijn gunstig voor de agrariërs. In mindere mate ziet men hetzelfde gebeuren in de tropische landen. De toenemende koopkracht komt in de eerste plaats ten goede aan het voedselbudget in een gezin, doch boven een bepaald peil richt het inkomen zich naar andere dingen, nuttige en aangename zaken. De stijging van koopkracht en toenemende aankoop van voedingsmiddelen lopen dus niet evenredig. Na de oorlog is er in de hele wereld ook een verschuiving op te merken in de voedingsgewoonten, namelijk van de zetmeelproducten als aardappelen en granen naar eiwithoudende voeding als melk en kaas en naar groenten. Medische adviezen werken stimulerend in deze richting en de ontwikkeling heeft zijn eindpunt nog niet bereikt.

Minder gevaar voor overschotten

Het Amerikaanse probleem van agrarische overschotten zal zich op den duur zelf wel oplossen, zo meende Ir. Ritzema. Zo geschiedt dit reeds door de verwerking van melkpoedersurplusen in veevoer. Er valt bovendien een langzame daling van de Amerikaanse melkproductie waar te nemen, welke mede als gevolg van de tegenzin in Zondagsarbeid nog wel zal aanhouden. Deze daling zal op den duur wel niet gecompenseerd worden door de toenemende productie per koe. Voorts moet rekening gehouden worden met een groeiende bevolking in Amerika. In tegenstelling met Amerika, waar de regering de overschotten financierde, geschiedde dit in Nederland door boerengeld. Wij wisten onze voorraden steeds te liquideren zonder dat dit onaangename gevolgen had voor concurrenten. De Denen hebben wel eens zuur gekeken, maar lijken op het ogenblik meer geneigd tot overleg in dit soort zaken.

Engelse condens

Een moeilijke kwestie vormt Engeland op het ogenblik, waar de condensfabrikanten de dure boerenmelk goedkoop van de Milkmarketing Board kunnen kopen, hetgeen tot een verscherping van de concurrentiestrijd bij gecondenseerde melk in Singapore heeft geleid. Engeland wil zijn melkproductie handhaven op een peil, dat het gehele jaar de consument van verse drinkmelk kan worden voorzien. Het is voor ons een zeer gevaarlijk element, zei ir. Ritzema.

De snelle stijging van de welvaart in West-Duitsland komt tot uiting in de grotere kaasexport naar dat land, maar het is zeer protectionistisch ingesteld. De stijging van de zuivelproductie zal echter de stijging van de vraag daar niet bij kunnen houden.

2 Zelfde strekking als voorgaande – LC-1955-11-12 – alleen nog optimistischer over de zuivel- afzettoekomst (ZHN. later gevonden!)

Melkproductie op zelfde niveau

De melkproductie in Nederland blijft ongeveer op hetzelfde niveau en varieert enigszins met de weersomstandigheden. De zuivelindustrie heeft echter 500.000 ton melk meer ter verwerking gekregen sedert 1950. De oorzaak hiervan is, dat de veehouders steeds minder wei en ondermelk van de fabriek terugkopen. In Friesland is deze ontwikkeling volkomen opgevangen door uitbreiding te geven o.a. aan de productie van melksuiker. Nationaal gezien heeft deze ontwikkeling een vergroting van de kaasproductie gegeven, hetgeen de structuur van de afzet heeft gewijzigd. Het leek allemaal goed te gaan tot voor enige weken een wel wat beangstigende situatie is ontstaan.

Boter: optimisme

De sombere klanken van na de oorlog over de toekomst van de boter zijn op het ogenblik tenminste gewijzigd in matig optimisme. De prijzen van boter en margarine liggen zover uiteen, dat de producten geen invloed meer op elkaar hebben.

Men moet de margarine nu vergeten en zich concentreren op de positieve hoedanigheden van de boter. Toekomst zit vooral in het exporteren van boter in kleinverpakking. Dit is in Engeland goed ingeslagen. Sedert enkele weken is er ook in België een begin mee gemaakt, al vinden de importeurs dat niet prettig. West-Duitsland wil deze boter in kleinverpakking nog niet toelaten, maar ieder jaar wordt het weer geprobeerd.

Kaas: spectaculair

De ontwikkeling van de kaasproductie is spectaculair en er is steeds afzet voor gevonden. Deze zomer heeft de prijsontwikkeling zich op een wat te hoog niveau bewogen en daarop is enkele weken geleden een slag gevallen. Weliswaar is de huidige productie voldoende voor de afzet, doch er zijn nog grote voorraden uit de afgelopen zomer, zodat de prijsontwikkeling volgend jaar nog wel wat moeilijk zal zijn. Doch na een jaar moeite en pijn zullen de verdere vooruitzichten niet al te pessimistisch zijn.

Geen nieuwe kaaspool

Hem was de vraag gesteld, zo zei Ir. Ritzema. waarom er nu niet weer een kaaspool³ gevormd zou kunnen worden evenals vorig jaar. De omstandigheden liggen nu echter anders. Toen was er een beperkte productie bij vrij grote afzetmogelijkheden, doch de afzetmogelijkheden zijn gelijk gebleven bij een veel grotere productie, die niet wel in één hand is te brengen.

Kleinverpakking

Wanneer we de industrie van verstuivingspoeder willen handhaven, dan zal deze eveneens in kleinverpakking aan de markt gebracht moeten worden. Tevens zal de fabricage zich moeten richten op speciale producten als baby- en dieetvoeding. Mogelijkheden zitten er ook in het „instant”-poeder, een magere melkpoeder, die direct in water oplost. Met volle melkpoeder is dit nog niet mogelijk. Lukt dit oplossen wel, dan zal het een revolutionaire verandering geven.

Gecondenseerde melk is een vervangingsproduct voor verse melk, waarvoor in de tropen een afzetgebied is geschapen, omdat daar geen of slechts weinig verse melk voor handen is. Dat is de basis van de condensproductie. „Instant”-poeder zou het kunnen vervangen.

3 *De Kaaspool* was een Fries- Gronings coöperatief alternatief voor de overheids I.V.Z. Ze werkte met iets hogere – minimum – (garantie)prijzen en heeft in 1954 enkele maanden bestaan met als doel om *wat rust te geven* op de Leeuwarder beurs. Meer er over in LC 1954-12-11 . Over later gebruik – onder deze naam – niets gevonden!

Landbouw en Veeteelt – Commentaar

De omwenteling in de zuivelindustrie

(Van onze landbouwmedewerker)

Het afgelopen jaar heeft de aanhangige ontwikkeling in de zuivelindustrie in het Noorden des lands opzien gebaard. De moderne technische ontwikkeling geeft aanleiding tot specialisatie, integratie en concentratie, om nationaal-economisch sterker te staan. Zo is het wetenschappelijk zuivelonderzoek, de z.g. research, met krachtige steun van de Regering, in het nieuwe instituut te Ede (Gld.) op nationaal niveau gebracht (NIZO). Voor de bereiding van speciale producten zijn grote fabrieken gespecialiseerd en top-coöperaties in opkomst en ontwikkeling.

Een Commissie uit de Gron. Zuivelbond onder leiding van prof. dr D. van Os, geeft ook voor Groningen een volledig doorgevoerde concentratie tot één top-organisatie in overweging, maar inmiddels kwamen de „Domo” van Drenthe en de „Condens” van Friesland (CCF.) ook in Groningen opzetten.

De reorganisatie van het particuliere Lijempf-grootbedrijf en de behoefte aan samenwerking van de zo apart staande „Ommelanden” geven hier aanleiding en ruimte tot directe concentratie in productie en vooral afzetorganisatie, terwijl verdergaand overleg naar verluidt nog gaande is.

De provincie Groningen is nu eenmaal overwegend een akkerbouw-provincie en als zodanig toonaangevend. In Friesland en Drenthe zijn veehouderij en zuivelindustrie belangrijker, de coöperatieve zuivelindustrie krachtiger georganiseerd en op uitbreiding gericht, zodat Domo en Condens elkaar thans in Groningen ontmoeten! Naast andere particuliere zuivelindustrieën, waarvan een Friese nauw geliëerd is aan het Zwitserse Nestléconcern, legt de Lijempf zich nu in de eerste plaats toe op de productie en afzet van gecondenseerde melk, melkpoeder en speciale producten met vier fabrieken in de provincie Groningen⁴, twee in Friesland en verder fabrieken in Kampen (Ov.), Oldebroek (Gld.) en Ursum (N.H.),

De afgelopen jaren is aan modernisering in de zuivelindustrie opvallend veel geïnvesteerd, ook voor de uitbreiding van de kaasproductie inplaats van boter. De coöperatieve zuivelindustrie heeft in Drenthe veel kleine plaatselijke fabrieken door de moderne transportmiddelen en aanvoerstations, zoals bij grote fabrieken als Bedum, kan er veel worden gerationaliseerd met economische research als gids.

Zeeuwsch Dagblad, 1955-12-30

Minister Mansholt stelt garantieprijs vast

Veehouders krijgen 22,4 cent per kg voor de melk⁵

⁴ Briltel, Doezum, Tolbert en Winsum. (ZHN.)

⁵ Na het bekend worden van bovengenoemde garantieprijs zijn er nog al wat Tweede Kamerleden die de Minister hun ongenoegen laten blijken. Het slot van het liedje is.....dat er niets veranderd – zie 1956

Consumptiemelk wordt niet duurder

's-GRAVENHAGE, 29 December. - De algemene garantieprijs voor de melk, die de boer over het jaar November 1955-November 1956 zal ontvangen, is door minister Mansholt bepaald op 22,4 cent per kilo melk van 3,7 percent vetgehalte. De toeslag van maximaal 1,7 cent per kilo voor producenten in de zandgebieden en daarmee gelijk te stellen gronden wordt gehandhaafd. Indien dus de gemiddelde opbrengst in deze gebieden hoger is dan 22,4 cent, dan zal de toeslag met een overeenkomstig bedrag verminderd worden. In 1954-1955 heeft deze garantie, inclusief toeslag, het Landbouw-Egalisatiefonds rond veertig miljoen gulden gekost. Bij de huidige stand van zaken kan men voor het lopende melkprijsjaar op eenzelfde bedrag rekenen.

In de z.g. verrekenprijs voor afgeleverde consumptiemelk (de gemiddelde prijs over het jaar, welke voor melk door consumptiemelkbedrijven aan de boeren zal worden betaald in concurrentie met de industrie) wordt geen verandering gebracht. Deze blijft 25 cent per kilogram, waaruit volgt, dat de melkprijs voor de consument niet zal worden verhoogd. Verschillen zullen door het consumentensubsidie op melk worden gedekt.

Minister Mansholt, die de garantieprijs tijdens een persconferentie toelichtte, zei dat hij niet kon treden in het voorstel van het *Landbouwschap* om aan de veehouders een algemene garantie te geven van 22,7 cent en daarboven aan de zaadgronden een zodanige toeslag, dat de kostprijs van 24,9 cent werd gegarandeerd.

In overleg met de Tweede Kamer is vastgesteld, dat door het gevolgde pachtsysteem de kostprijs op de zandgronden 1,7 cent per kg hoger ligt dan in de vruchtbaarder weidegebieden. Daarnaast spelen bedrijfsgrootte en bedrijfsvoering een rol bij het kostprijsverschil, waarin blijkens cijfers van het L.E.I. maar geringe wijziging ten goede is gekomen.

Geen tweeslachtig stelsel

Deze methode, aldus de minister, zou leiden tot een tweeslachtig stelsel, waarbij aan de weidegebieden eigenlijk winst gegarandeerd zou worden. Daarom is er de voorkeur aan gegeven het systeem van de vorige periode te handhaven, waarbij in aanmerking is genomen, dat de productiekosten in de weidegebieden met 0,7 cent per kg zijn gestegen en in de zandgebieden met 0,1 cent. Men is dus opnieuw uitgegaan van het gemiddelde van de kostprijs in de weidegebieden, en die, met de toeslag gecorrigeerde, van de zandgebieden en bepaalde dusdoende de algemene garantieprijs op 22,4 cent per kg melk van 3,7 percent vetgehalte tegen 22 cent in de vorige periode.

De garantieprijs is dus met 40 cent per 100 kg verhoogd. De verrekenprijs van de consumptiemelk is echter dezelfde gebleven, nl. 25 cent per kg, hierbij zit nog altijd een, naar het oordeel van de minister, redelijke winst van 9 percent, waardoor de consumptieprijs niet behoeft te stijgen.